

SLUTTRAPPORT CLIL SPJELKAVIK VGS 2009-2010

CLIL - RELIGION 2009-2010 3KL - INTERNASJONAL KLASSE 3 timer per uke - 30% ENGELSK

Undervisningsmateriale:

Lærebok: Aronsen, Notaker, Larsen: *EKSISTENS*, Gyldendal forlag

Har ikke funnet bok på engelsk som dekker, men tar kopi av en del fra:

J Glyn Harris: *GCSE RELIGIOUS STUDIES*, Longman Revise Guides, ISBN 0-582-03851-0

Handouts:

Stoff fra engelske tidsskrift, f.eks, *Newsweek*, som iblant tar opp interessante problemstillinger som har med religion å gjøre.

Nettsider:

Lærebøker har sine gode nettsider, men sjølsagt mest norsk,

Andre: www.buddhanet.net, www.islam.com

Elevene finner og sjøl kilder når de skal ta for seg mindre oppgaver til presentasjon

Undervisningsemner OG METODER i CLIL Religion:

I først semester ble det undervist følgende emner på engelsk:

Religionskunnskap, litt hinduisme og buddhismen og deler av islam.

Jeg snakket bare engelsk i timene og alle ukeplaner ble skrevet på engelsk. De ble delt ut og i tillegg lagt på Fronter .

Et minivokabular engelsk –norsk med viktige begrep i religion ble delt ut

Faglige oppsummeringer/sammendrag har og blitt laget og delt ut på engelsk, noen ganger med norsk på baksida av arket.

Elevene har kommunisert både på engelsk og norsk. Noen ganger når de blir ivrige har det automatisk gått videre på engelsk fra noe jeg har innledet med.

Prøver har blitt gitt på engelsk , men med norsk oversettelse.

Prøvene har mest blitt besvart på norsk, hovedsakelig, tror jeg fordi vi ikke har engelsk lærebok. Da kommer ikke vokabularet inn så automatisk.

Dette at en underviser på engelsk men at læreboka er på norsk er nok et hinder for at det blir enda mer naturlig med engelsk. Noen ville gjerne hatt ei lærebok på engelsk andre er imidlertid glad for at vi har boka på norsk og bare har samtalen på engelsk.

Formål med CLIL Religion:

Den primære hensikt med CLIL i religionsfaget er å stimulere til fortsatt bruk av engelsk ikke minst muntlig.

Gjennom sine utvekslinger de to første åra har eleven fått mange kontakter med elever i Europa, som tilhører forskjellige religioner og flere holder denne kontakten.

CLIL i religion vil dyktiggjøre dem til også å få et vokabular de kan bruke til utveksling av tanker om religion.

En annen viktig hensikt er å hjelpe elevene til å lytte på forelesninger i engelsk, sjøl finne stoff på engelsk og lese utdrag fra religiøse skrifter på engelsk for å forberede dem på videre studier.

Siden CLIL på vår skole kjøres kun i internasjonal klasse må opplegg og materiell lages der. Likevel er det stor overføringsverdi spesielt for de som har engelsk i Vg2 og Vg 3.

Vurdering:

Eleven blir i CLIL Religion og etikk vurdert etter de samme kompetansemål som om faget hadde vært gjennomført bare på norsk.

Eleven blir vurdert på grunnlag av innhold og ikke språk.

Den internasjonale klasse har jevnt over et høgt nivå og det er lite differensiering som trengs, da de fleste ligger i øvre del av middels og over middels nivå. Hvis det er språkvansker, blir prøver oversatt til norsk. En kan også sjøl velge om en vil skrive på engelsk eller norsk.

Eksamen:

Eksamen kan bare være muntlig og elevene kan velge om de ønsker å snakke på engelsk eller norsk . Hvis de ønsker engelsk, bør dette avklares i god tid slik at det er mulighet for å finne en sensor med engelsk kompetanse.

Solveig Klungsøyr, faglærer

Rapport CLIL

Historie på engelsk i Internasjonal klasse Vg3 2009-2010

Faglærer: Odd Erik Berild

Lærebok: Burton F. Beers, World History - Patterns of Civilization, Prentice Hall

Nyere historie omfatter 4 timer pr uke og tar for seg perioden fra 1750 til vår tid. Det undervises på engelsk i verdenshistorie og på norsk i norgeshistorie. Undervisningen er i stor grad basert på boken, der vi velger ut de emnene som kreves for å dekke norske læreplanmål. I tillegg brukes dokumentarfilmer, You Tube klipp, tekst og illustrasjoner. Noe vises under gjennomgangen av stoffet, noe deles ut.

Innholdet i undervisningsopplegget er i stor grad opp til den enkelte faglærer, og det foregår ikke noe spesielt tverrfaglig samarbeid utenom at CLIL lærerne på skolen samarbeider og utveksler erfaringer. Tilnærmingen er fagbasert, selv om en prøver å ta hensyn til elevenes språklige forutsetninger gjennom fokus på innlæring av begreper. Siden faget er overordnet har vi åpnet for at elevene kan svare både skriftlig og munnlig på det språket de vil. I den terminen undervisningen skjer på engelsk kan nok noen elever oppleve det som et press å ta i bruk engelsk, siden de fleste medelever gjør dette.

Slik jeg ser det er hensikten med å ta i bruk engelsk å forberede elevene på videre studier. De fleste elevene er bevisst på at de skal studere videre. Trening på lesning (skimming) og forståelse av større tekstmengder kan etter min erfaring være krevende for mange studenter og jeg prøver å motivere ut i fra dette. I tillegg er også variasjonen og kreativiteten som CLIL undervisning fører med seg positivt både for lærer og elever.

De færreste av elevene i internasjonal klasse velger fordypning i språkfag. Nettopp dette kan være et argument *for* bruken av engelsk i et fag som historie. Elevene oppnår både oppfriskning av og utvidelse av sine språkkunnskaper, samtidig som et annet fag er blir gjennomgått. Dertil kommer at historiefaget (på tross av en del særegen fagterminologi) er et slags generalistfag som berører de fleste samfunnsområder. Undervisningen i historie vil gjerne dekke alt fra personportretter, utdrag fra skjønnlitteratur, politiske ideologier, beskrivelser av sosiale forhold til tekniske beskrivelser og vitenskapshistorie. Slik sett er faget godt egnet til å utvide vokabularet på en nyttig måte.

I vurderingen vektlegges det innholdsmessige etter avtale med elevene. Dette gjelder både rent munnlig og på skriftlig-munnlige prøver. Selv om språket ikke skal vektlegges er det som kjent en sammenheng mellom elevenes språklige nivå og deres evne til å gi gode og nyanserte svar. Dette er særlig synlig i drøftingsoppgaver og fordypningsoppgaver. Dette er imidlertid alltid et dilemma i de munnlige fagene, uavhengig av språk. Som tidligere nevnt blir en del av prøvene satt av til å definere viktige begreper og sette disse inn i en relevant historisk sammenheng. Disse blir valgt fra en liste med gjennomgåtte begreper. Dette skaper forutsigbarhet og kan bidra til å veie opp for forskjellige språklige forutsetninger.

Ved eksamen våren 2010 valgte ett flertall av elevene å presentere stoff på engelsk ved eksamen. For meg litt overraskende etter en sistetermin der vi kun snakket norsk. Det vil igjen si at et flertall valgte emner fra verdenshistorie. Ett unntak var imidlertid en elev som valgte å presentere et emne fra norges historie på engelsk. Dette inkluderte også den etterfølgende fagsamtalen.

Det ble før eksamen presisert at språk var valgfritt men at en presentasjon på engelsk kunne telle positivt om karakteren var usikker. Dette kan ha hatt betydning. En utfordring var at sensor ikke hadde engelsk som fag, og helst ikke ville samtale med elevene på engelsk.

Angående tilpassing til svake elever er lærebokens stoff klart strukturert, med punktvis introduksjon til hvert delkapittel og "review questions" som dekker innholdet. Notater blir skrevet på en slik måte at disse forenkler stoffet. Her kan det brukes alternative ord og beskrivelser som kan lette forståelsen. I tillegg oversettes noen av ordene til norsk. Sterkere elever får sjansen til å gjøre mer ut av fordypningsoppgavene. Elevene kan ellers bruke den norske læreboka parallelt om de ønsker dette.

1 Bilingval Historie 2009-2010

2KL – internasjonal klasse

50% bilingvalt

Lærebok: Burton F. Beers, *World History - Patterns of Civilization*, Prentice Hall

Jeg har avgrenset sluttrapporten fra klasse 2KL til i mindre grad å vise formelle sider ved undervisningen som allerede har blitt berørt i tidligere rapporter og i større grad fokusere på to utfordringer knyttet til CLIL – undervisningen:

1 Hvordan kombinere ønsket om språklig utbytte med læreplanfestede fagmål?

2 Hvordan øke “språkbadeffekten” gjennom skoleåret?

Våre elever i 2KL har to fortrinn når det gjelder utgangspunktet for CLIL-undervisning. For det første er de tatt opp i egen kvote til internasjonal klasse og har derfor et høyere karaktersnitt enn våre andre elever (samtlige er på studiespesialiserende linje). For det andre er de gjennom sitt ønske om å delta i internasjonal klasse i alle fall nominelt særlig interesserte i andre kulturer og kulturutveksling. På den annen side er historiefaget i 2. klasse deres første møte med CLIL-basert undervisning. Særlig utfordrende er det at faget kun har to uketimer til disposisjon, noe som gir begrenset spillerom for læreren både når det gjelder å legge til rette for språkutbytte og faglig utbytte. “Å henge med” i de par første månedene ser ut til å være avgjørende, de som klarer å legge ned tilstrekkelig arbeid i oppstarten når relativt fort opp på det nivået som kreves for å utvikle vokabular og språkferdigheter. Når dette nivået er nådd går språkutviklingen for denne gruppen tilsynelatende av seg selv, kreftene kan nå settes inn på å internalisere fagstoffet.

Utfordringen, også for læreren, ligger hos de elevene som ikke tar dette steget på et tidlig tidspunkt. Hos disse elevene blir både språket og faget problematisk, manglende beherskelse av språket hindrer læring av fagets læreplanmål, og motsatt, manglende forståelse av faget hindrer vekst innenfor det språklige. For den ene gruppen ser dermed de to læringsmålene til å virke gjensidig stimulerende, for den andre gruppen blir læringsmålene vanskelig å håndtere og til og med demotiverende.

Sett i denne sammenheng ligger det et ikke ubetydelig merarbeid for læreren i å knytte lærebøker som ikke er tilpasset den norske læreplanens relativt spesifikke læreplanmål. For noen av elevene kan dette tenkes å virke forvirrende, boken fokuserer på enkelte sider ved historien mens læreren vektlegger andre aspekter av samme tema i undervisningen. Å bytte ut våre noe daterte lærebøker vil kunne avhjelpe noe på dette problemet, innkjøp av nye bøker vil bli iverksatt i løpet av året.

En del av min fokus i det kommende året vil ligge på nettopp å fortsatt stimulere den gruppen som profitterer på den nåværende ordningen, samtidig som gruppen som ikke når opp på ønsket nivå raskt, må motiveres til fortsatt innsats.

En økt språkbadeffekt kan være et av tiltakene som begge gruppene kan profittere på. Lekselesing på engelsk, gjennomgang av lærestoff på engelsk, klassediskusjoner på engelsk , prøver på engelsk og oppgaveløsning på engelsk er virkemidler som allerede er tatt i bruk i

året som gikk. Dertil kommer ekskursjoner med engelsk som språket det kommuniseres på. Hva er det så å hente når det gjelder det å la elevene omgi seg med det engelske språket?

Kilder på engelsk er noe vi vil prøve å prioritere og dette gjelder også primærkilder. Vi har derfor valgt å la elevene få tilgang til den nettbaserte versjonen av Encyclopædia Britannica med tilhørende læringsressurser, kildeutvalg og tidslinjer. Med denne kvalitetssikrede læringsressursen kan elevene også trekke inn engelske sekundærkilder i andre fag.

Utviding av CLIL-programmet til også å gjelde et fag i første klasse er også en mulighet, naturfag og samfunnsfag avtegner seg som naturlige alternativer.

I forbindelse med utvekslingsprogrammet ved skolen blir det også delt ut en pris, the Guus van Dijk Award, innenfor Comeniusprogrammet. Utmerkelsen går til en elev som har utvist "særskilt innsats i skolens internasjonaliseringsarbeid". Vi håper at prisen kan virke motiverende også på ønsket om språklæring, men kanskje det er en ide for CLIL å synliggjøre sine mål gjennom en lignende pris eller konkurranse?

Elevene har utveksling og gjenbesøk med/fra Belgia. I disse periodene er det tydelig at elevene får selvtillit gjennom å mestre de kommunikasjonssituasjoner som oppstår på en god måte. Språkbadeffekten er stor i slike sammenhenger, selv om elevene setter spørsmålsteget ved at eget vokabular og språkføring "senkes" til belgisk nivå.

Jeg håper teksten ovenfor belyser problemstillinger som dere finner interessante og at dere mellom linjene kan lese noe om hva året som gikk har brakt med seg og hvordan vi ser for oss veien videre.

Faglærer

Hårek Sande